

Käsityöt osana historian elävöittämistä

Kasvatustieteiden kandiohjelma

Käsityönopettaja

Kandidaatintutkielma

Laatija:

Leila Melvasalo

Ohjaaja:

Yliopistonlehtori Tellervo Härkki

16.12.2025

Helsinki

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Kasvatustieteellinen tiedekunta, Kasvatustieteiden kandiohjelma		
Tekijä - Författare - Author Leila Melvasalo		
Työn nimi - Arbetets titel Käsityöt osana historian elävöittämistä		
Title Crafts in the Context of Historical Reenactment		
Oppiaine - Läroämne - Subject Käsityötiede		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Kandidaatintutkielma / Tellervo Härkki	Aika - Datum - Month and year Joulukuu 2025	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 22 s + 8 liites.
Tiivistelmä - Referat - Abstract		
<p>Tavoitteet: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää millaisia keskiaikaisia käsitöitä keskiaikaa harrastavat historianelävöittäjät tekevät sekä millaisia käsityötekniikoita ja materiaaleja he käsitöissään käyttävät. Valitsin aiheen, koska se kiinnostaa minua henkilökohtaisesti. Aiheesta ei myöskään ole juuri mitään tutkimusta, joten yhtenä lähtökohtana oli lisätä tutkimusta sinne, missä sitä ei vielä ole, ja tehdä asiasta tunnetumpaa. Koska aihe on lähes tutkimaton, siinä riittää myös paljon jatkotutkittavaa. Tämä tutkimus toimii pohjana syvemmälle tarkastelulle, jota voisi jatkaa pro gradu -tutkielmassa, esimerkiksi laajentamalla näkökulmaa harrastajien kokemusten analysointiin.</p> <p>Menetelmät: Tutkimus toteutettiin lomakekyselyllä, joka jaettiin keskiaikaharrastajien Facebook-ryhmiin marraskuussa 2025. Kysely analysoitiin Mixed-Method menetelmällä, koska kyselyssä oli avoimia, suljettuja sekä puolisoljettuja kysymyksiä. Tutkimuksen pääpaino oli laadullisessa analyysissä, sillä tavoitteena oli kuvata harrastajien tekemiä käsitöitä sekä heidän käyttämiään tekniikoita ja materiaaleja. Suljetut kysymykset mahdollistivat erilaisten käsityötyyppien, materiaalien ja tekniikoiden kokonaiskuvan esittämisen kaavioiden ja luokittelun avulla, mutta niitä ei käytetty tilastolliseen yleistämiseen.</p> <p>Tulokset ja johtopäätökset: Vastaajia oli 101, joista suurin osa oli harrastanut historian elävöittämistä aktiivisesti jo yli seitsemän vuotta, ja he osallistuivat keskiaikatapahtumiin useamman kerran vuodessa. Suurin osa heistä kertoi tekevänsä käsitöitä usein tai melko usein. Tutkimuksen perusteella keskiaikaharrastajien käsitöiden kirjo oli monipuolinen ja laaja. Vaatteiden ompelu, varsinkin käsin, oli selkeästi kaikkein suosituin tekniikka. Muita merkittäviä tekniikoita oli nahka- ja puutyöt. Avoimen osion kautta vastaajat toivat esille paljon yksittäisiä mielenkiintoisia käsitöitä kuten esimerkiksi kalannahkatyöt, intarsia sekä perinneparkinta. Materiaalina villa oli ehdoton suosikki kaikissa muodoissaan. Harvinaisempia materiaaleja oli esimerkiksi nokkonen, koirankarvat sekä luonnon naru.</p>		
Avainsanat - Nyckelord keskiaika, käsityöt, harrastajat, elävöittäminen, laadullinen tutkimus		
Keywords Middle Ages, handicrafts, enthusiasts, living history/reenactment, Qualitative research		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Sisällys

1 JOHDANTO	1
2 TEOREETTINEN TAUSTA.....	3
2.1 Keskiaika	3
2.2 Historiallinen käsitys	3
2.3 Historian harrastaminen ja elävöittäminen	4
2.4 Autenttisuus.....	5
2.5 Materiaali	6
2.6 Käsityötekniikka	6
3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	7
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	8
4.1 Tutkimuksen rajoja	8
4.2 Kyselylomake	8
4.3 Menetelmä ja analyysi	10
4.4 Taustaa vastaajista	10
5 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTAA.....	13
5.1 Harrastajien tekemät käsityöt.....	13
5.2 Käytettävät materiaalit	15
5.3 Käytettävät tekniikat ja työvälineet	16
5.4 Tulosten yhteenveto	17
6 LUOTETTAVUUS.....	18
7 POHDINTAA	20
LÄHTEET.....	23
LIITTEET.....	0
LIITE 1: Tutkimustiedote	0
LIITE 2: Kyselykysymykset	1
KUVIOT.....	8
Kuvio 1. Keskiaikaharrastuksen kesto.	8
Kuvio 2. Osallistumisaktiivisuus tapahtumiin.....	8
Kuvio 3. Käsitöiden tekemisen aktiivisuus	9
Kuvio 4. Harrastettavien käsitöiden kirjo.	9
Kuvio 5. Käsitöiden kunnostus.....	10
Kuvio 6. Käytettävät materiaalit	10

1 Johdanto

Löysin tieni historian harrastajien ja elävöittäjien maailmaan noin 20 vuotta sitten. Jo silloin historian eri aikakausien harrastaminen oli Suomessa aktiivista ja vuosien varrella siitä on tullut entistä suositumpaa. Tapahtumia ja harrastajia tulee kaiken aikaa lisää, monien tapahtumien rikkoessa kävijäennätyksiä vuosi toisensa perään (Oksanen, 2024). Suomessa on tällä hetkellä yli kaksikymmentä yhdistystä (Wikipedia, 2025), joissa voi harrastaa eri historiallisia aikakausia aina rautakaudesta 1800-luvun villiin länteen. Osa seuroista keskittyy tiettyyn aikakauteen, tai jopa vain yhteen tiettyyn historialliseen tapahtumaan. Osa yhdistyksistä taas pitää sisällään laajasti eri aikakausien toimintaa. Samoin on harrastajien kanssa. Osa elävöittää vain tiettyä aikakautta tai tapahtumaa, osa laajasti useampaa aikakautta. (Elävöittämisen määritelmiä kohdassa 2.3.) On myös seuroja, jotka muodostuvat tietyn toiminnan ympärille, kuten esimerkiksi historiallisen ratsastuksen tai jonkin taistelutoiminnan.

Käsityöt ovat suuressa roolissa historian elävöityksessä aikakaudesta tai harrastusta ohjaavasta toiminnasta riippumatta. Jokaisessa tapahtumassa on nähtävissä ihmisiä erilaisten käsitöiden parissa. Suurimmalla osalla on itse valmistettuja vaatteita tai asusteita päällään. Tapahtumissa on työnäytöksiä, joissa esitellään käsitöiden tekemistä, ja markkinatapahtumissa näitä käsityötuotteita myydään markkinakansalle. Vanhojen tekniikoiden kursseja järjestetään aikuisopistoissa, sekä seurojen sisällä. Cecilie Sundman (2020) totesi omassa pro gradu -tutkielmassaan historiallisten käsityömenetelmien olevan niin suuri osa harrastusta, että ”niiden voidaan nähdä olevan osittain myös oma harrastusmuotonsa elävöityksen sisällä”. Yhdyn hänen näkemykseensä täysin.

Oma harrastuneisuuteni on vuosien saatossa muuttunut farkut jalassa tapahtumissa pyörähtämisestä aktiiviseen aikakautiseen leirielämään ja aikakauden elävöittämiseen ajanmukaisissa vaatteissa. Aikakaudeksi minulle on muodostunut keski- ja viikinkiaika, joista varsinkin viikinkiaika on lähellä sydäntäni. Näiden aikakausien vahva estetiikka, tunnelma sekä laaja käsitöiden kirjo on vienyt minut mukanaan.

Minulla oli oman harrastuneisuuteni kautta jo jonkinlainen käsitys keskiaikaharrastajien käsitöistä, mutta halusin silti tarttua tähän aiheeseen. Halusin laajentaa omaa tietämystäni siitä, mitä kaikkea harrastajat oikeastaan tekevät. Lisäksi akateemista tutkimusta keskiajan elävöittäjistä sekä heidän tekemistään käsitöistä ei juurikaan ole ja halusin tarttua tähän puutteeseen. Viimeisenä halusin tuoda tätä tietoa esille. Tutkimuksen puutteessa historian harrastaminen, sekä sen kautta ilmenevä laaja historiallisten käsitöiden kirjo, saattaa jäädä monilta pimentoon. Niinpä päädyin tutkimaan millaisia käsitöitä keskiaikaa elävöittävät harrastajat tekevät, sekä millaisia tekniikoita ja materiaaleja he käyttävät.

2 Teoreettinen tausta

Sundman huomasi jo vuonna 2020 pro gradu -tutkielmaansa tehdessään, ettei suomalaista tutkimusta historian elävöittäjistä juurikaan ole. Omista etsinnöistäni huolimatta jouduin toteamaan, ettei tilanne ole muuttunut viidessä vuodessa sen paremmaksi. Muutamia kandidaatintutkielmia, sekä pro gradu -tutkielmia on tehty, mutta historian elävöittäjien käsityöt jäävät silti melko pimentoon. Ne muodostavat laajaan tutkimuskentän pitäen sisällään monia erilaisia tekniikoita, sekä materiaaleja. Käsityöt ovat merkittävä osa harrastusta, jopa tavallaan harrastus harrastuksen sisällä, joten tässä tutkimuksessa selvitetään harrastajien käsitöiden kirjoja ja kuinka laaja tuo kenttä on. Sitä varten käyn tässä luvussa läpi tärkeimmät käyttämäni määritelmät.

2.1 Keskiaika

Keskiaika on aikakausi, joka sijoittuu niin sanotun vanhan ja uuden ajan välille. Sen katsotaan alkaneen Rooman hajotessa ja antiikin ajan päättyessä 400-luvulla, sekä loppuneen renessanssin myötä 1500-luvulle mentäessä. Aikakauden katsotaan olevan voimakkaasti sidoksissa Eurooppaan ja sen kehitykseen. Keskiajan ajoitus vaihtelee kuitenkin alueittain Euroopan sisällä. Esimerkiksi Suomessa keskiajan katsotaan alkaneen vasta 1200-luvulla ja päättyneen 1500-luvulla. Näin ollen Suomen keskiaika on ollut ajanjaksona useita satoja vuosia lyhyempi kuin suurimmassa osassa Eurooppaa.

2.2 Historiallinen käsityö

Käsityö on nimensä mukaisesti käsillä tehtävää työtä. Se on jonkin asian valmistamista käsin ja mahdollisesti työkaluja apuna käyttäen. Myös käsin valmistettua tuotetta voidaan kutsua käsityöksi, kuten peruskouluissa opetettavaa oppiainettakin. Tässä tutkimuksessa perehdymme kuitenkin käsityöhön sen kahdella ensimmäisellä merkityksellä, eli käsin tekemällä ja siitä valmistuvalla tuotteella.

Tässä tutkimuksessa puhun myös keskiaikaisista käsitöistä tai historiallisista käsitöistä. Näillä tarkoitan sellaisia käsitöitä, joita on eri lähteiden perusteella päätelty tehdyn keskiajalla, kuten esimerkiksi lautanauvoja tai neulakinnastöitä. Sundman (2020) määrittelee historialliset käsityöt sellaisiksi, joilla on yhteys historiaan jotakin kautta, oli se sitten tekniikan, materiaalien tai jonkin muun.

2.3 Historian harrastaminen ja elävöittäminen

Historiaa voi harrastaa monin tavoin, mutta tässä tutkimuksessa keskityn nimenomaan historian harrastamiseen elävöittämisen kautta. Elävöittäminen sekä englanninkieliset termit living history ja reenactment tuntuvat kaikki kuvaavan suunnilleen samaa asiaa pienillä tulkinnan eroilla. Jokaisessa lähteessäni ne määritellään ja tulkitaan kuitenkin hieman eri tavoin. Tuntuukin, että useimmiten ihminen itse määrittelee sen, minkä termin hän kokee omakseen kuvaamaan parhaiten omaa elävöityksensä tapaa.

Vartiainen (2010) määrittelee väitöskirjassaan historianharrastamisen kuvitteellisen roolihahmon esittämiseksi ja kuvaa, kuinka tälle hahmolle valmistetaan puvustus ja esineistöä. Vaikka Sundman (2020) toteaa, ettei elävöittäjä välttämättä ota itselleen roolia tai hahmoa, myös hän korostaa silti elävöittämisessä yleisölle esiintymistä. Koen itselleni läheisimmäksi kuitenkin Moilasen ja Therusin (2024) määritelmän elävöittämisestä, jonka mukaan elävöittäjät pukeutuvat menneisyyden henkilöksi ja pyrkivät toimimaan aikakautta vastaavassa miljöössä. Tämä määritelmä ei sisällä roolihahmon luomista tai erityistä esiintymistä muille. Sundmanin (2020) mukaan elävöittäjä ei voi kuitenkaan koskaan täysin paeta omaa itseään eikä aikakautta, jossa elää, edes esiintyessään. Vaikka en itse koe esiintyväni elävöittäessäni, olen Sundmanin kanssa samaa mieltä siitä, ettei itseään ja omaa aikakauttaan täysin voi paeta edes elävöitykseen.

Myös living history sekä reenactment -termien määritelmät tuntuivat vaihtelevan lähteen mukaan. Niiden nähdään kuvaavan joko selkeän yksittäisen historiallisen tapahtuman tai aikakauden esittämistä tai vaihtoehtoisesti laajempaa historian arjen esittämistä. Se kumpaa termiä käytetään, vaihtelee satunnaisesti. Yhteistä

näille määritelmille on kuitenkin jonkinlainen esiintyminen ja esittäminen, sekä menneisyyden tekeminen näkyväksi nykypäivässä.

Aloittaessani historian harrastamisen, eräs konkari ohjeisti minua alkuun. Hän kertoi olevan kahdenlaisia harrastajia. Keski-ikäiharrastajia, jotka yleensä kehittävät itselleen hahmon, jonka kautta he elävät aikakauttaan, sekä viikinkiharrastajia, jotka yleensä elävät menneisyyttä omana itsenään. He eivät ota mitään roolia tai hahmoa minkä kautta elävöittävät aikakauttaan. Seurattuani toimintaa vuosia, voin sanoa konkarin olleen oikeilla jäljillä. Toki aina on poikkeuksia. Tiedän viikinkiharrastajia, joilla on rooleja sekä keski-ikäiharrastajia, joilla ei ole.

2.4 Autenttisuus

Autenttisuus on historian harrastajien keskuudessa jatkuva keskustelunaihe. Sanalla tarkoitetaan aitoa ja alkuperäistä (Suomisanakirja, luettu 15.12.2025), ja elävöittäjille sen merkitys on esineiden, pukujen ja puvun osien historiallisessa todenmukaisuudessa (Moilanen & Therus, 2024). Moilasan ja Therusin tavoin myös Sundman (2020) kokee autenttisen tuotteen olevan aidon näköinen tuote, joka on valmistettu mahdollisimman samanlaiseksi ja samoin menetelmin kuin alkuperäinenkin. Vaikka Sundman (2020) tuokin esille uskottavuuden ja faktapohjaisuuden, olen Moilasan ja Theruksen (2024) kanssa samaa mieltä siitä, että historian elävöittäjillä tähän faktapohjaisuuteen liittyy aina myös vahvasti tulkintaa. Emme voi tietää varmasti sitä, mikä on ollut tilanne keskiajalla. Esimerkiksi yksittäinen hautalöytö ei tarkoita sitä, että kaikki olisivat käyttäneet aina juuri löydetyn näköisiä vaatteita tai asusteita.

Osa keskiaikaseuroista edellyttää tiukempaa autenttisuutta, toisille riittää hyvä yritys ja sopiva ulkonäkö kynttilänvalossa. Samoin harrastajat saattavat asettaa itselleen tiukempia tavoitteita tai tyytyä hieman vähempään. Tutkimukseni ei kuitenkaan perustu autenttisuuteen tai sen vaatimukseen, vaan tarkkailussa on harrastajan oma näkemys sekä tutkimus, mitä käsitöitä he harrastuksensa puitteissa tekevät.

2.5 Materiaali

Materiaalilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan kaikkia niitä raaka-ainetta, mitä ihmiset käyttävät käsityöiden tekemiseen. Ne voivat olla mihin tahansa tekniikkaan liittyviä.

2.6 Käsityötekniikka

Tutkimuksessa käytetään tekniikka, sekä käsityötekniikka määritelmiä kuvaamaan erilaisia käsityötuotteiden valmistusmenetelmiä. Ne kuvaavat sitä, kuinka materiaalia muokataan ja siitä valmistetaan jotakin. Tekniikoita ei sido se, mitä materiaalia käytetään tai mikä valmiista tuotteesta on tulossa. Tekniikat voivat olla niin pehmeiden kuin kovien materiaalien menetelmiä.

3 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni aikakaudeksi rajasin keskiajan, vaikka tällainen raja käsitöiden osalta onkin hieman veteen piirretty viiva. Päädyin keskiaikaan siksi, että se on yksi eniten harrastettavia aikakausia Suomessa (Vartiainen, 2010). Tutkimuskohteeksi määritin suomalaiset keskiaikaharrastajat. Koska kysely jaettiin Facebook ryhmiin, käytännössä harrastajista rajautui mukaan vain sellaiset, joilla on Facebook ja he kuuluvat siellä johonkin keskiaikaryhmään. Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä oli selvittää millaisia käsitöitä suomalaiset keskiaikaharrastajat tekevät sekä millaisia tekniikoita ja materiaaleja he käsitöissään käyttävät. Näitä selvittääkseni asetin tutkimuskysymyksiksi seuraavat:

1. Millaisia keskiaikaisia käsitöitä keskiaikaharrastajat ja elävöittäjät tekevät?
2. Mitä materiaaleja sekä tekniikoita keskiaikaharrastajat ja elävöittäjät käyttävät?

4 Tutkimuksen toteutus

Seuraavaksi kuvaan tutkimukseni toteutusta, sekä avaan siinä tekemiäni rajauksia ja valintoja.

4.1 Tutkimuksen rajauksia

Päädyn tekemään aiheestani empiirisen tutkimuksen. Aihe luonnostaan ohjaa empiiriseen, harrastajien valintoja kartoittavaan kyselytutkimukseen. Sen lisäksi laajemman kirjallisuuskatsauksen edellyttämää, riittävää akateemista tutkimusta ei juuri ole.

Rajasin tutkimukseni ajanjakson keskiaikaan, koska se on yksi eniten harrastettavia aikakausia Suomessa (Vartiainen, 2010). Valitsin kohderyhmäksi keskiaikaharrastajat, joilla on Facebook ja he kuuluvat siellä johonkin keskiaikaryhmään. Tähän päädyin siksi, että näin kyselylomake oli helppo jakaa Facebookin kautta laajalle (niin määrällisesti kuin maantieteellisesti) harrastajaryhmälle.

4.2 Kyselylomake

Koska haluaisin jatkaa aiheen parissa syventäen sitä pro gradu -tutkielmassa, päätin tehdä suoraan riittävän laajan kyselylomakkeen, jossa riittää materiaalia molempiin tutkimuksiin. En halunnut tehdä uutta kyselyä samalle ryhmälle hetken kuluttua uudestaan. Laadin kyselyyn 28 kysymystä, joissa oli sekä suljettuja, puolisoljettuja että avoimia kysymyksiä. Kaikilla kysymysmuodoilla on oma antinsa tutkimukseen (Vehkalahti, 2019). Vaikka avoimet kysymykset ovat työläämpiä käsitellä, ne saattavat tuoda esille asioita, joita ei suljetuilla kysymyksillä saada esille (Vehkalahti, 2019).

Kyselyn 28: sta kysymyksestä hyödynsin kysymyksiä 1-12 kandidittutkielmaani. Osaa näistä samoista, sekä loppuja, tulen käyttämään pro gradu -vaiheessa. Kysymystä 28 (”Onko jotakin muuta, mitä haluaisit kertoa käsitöiden tekemisestä osana keskiaikaharrastusta?”) hyödynnän molemmissa

opinnäytetöissäni laajentamaan suljettujen kysymysten vastauksia. Kysymykset 1-12 selvittävät pohjatietojen lisäksi käsitöiden laajuutta, käytettäviä materiaaleja sekä tekniikoita. Kyselylomakkeen loput kysymykset, jotka käsittelevät käsitöiden merkityksiä sekä merkityksellisyyttä, ovat pro gradua varten. (Tutkimustiedote liite 1, koko kyselylomake liite 2.)

Ennen kyselylomakkeen lähettämistä se testattiin, kuten Vehkalahtikin (2019) ohjeistaa. Hänen mukaansa hyviä testajia ovat tutkimuksen kohderyhmään kuuluvat, eikä heitä tarvitse olla kovin paljon. Itse pyysin koetestaajiksi neljää tuttua keskiaikaharrastajaa. Heidän palautteensa perusteella, muokkasin lomaketta hieman. Tämän jälkeen kysely julkaistiin seuraavissa keskiaikaharrastajien Facebook-ryhmissä:

- Elävä keskiaika ry keskusteluryhmä
- Aarnimetsän paronikunta
- Humalasalola
- Kotkan keskiaikaseura/Poukan pitäjä
- Unikankareen keskusteluryhmä
- Ulvilan keskiaikaseura
- Hämeen keskiaikafestivaalin leirit
- Keskiaika sekä viikinki harrastajat
- Historianelävöittäjät
- Hukan pitäjä

Valitsin edellä mainitut ryhmät siksi, että tiesin ainakin näihin kuuluvan keskiaikaharrastajia. Osaan ryhmistä kuulun itse ja tiesin asian sen kautta, lopuista ryhmistä tunnen joitakin keskiaikaharrastajia.

Kysely oli avoinna 14.-19.11.2025 ja siihen vastaaminen oli vapaaehtoista ja anonymia. Kysely oli avoinna vain lyhyen ajan, koska sain vastauksia niin paljon ja nopeasti (ensimmäisessä vuorokaudessa jo 80). Saatuaani 101 vastausta, suljin kyselyn. Vastaajille tiedotettiin tutkimuksen tarkoituksesta ja siitä, että aineistoa käytetään kandidaatintutkielman, sekä pro gradu -tutkielman tutkimusaineistona. Henkilötietoja ei kerätty, eikä yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa. Poikkeuksen henkilötietojen keräämiseen tekee vapaaehtoinen sähköpostin antaminen mahdollista lisähaastattelua varten pro

gradu vaiheessa. Näitä ei kuitenkaan voitu yhdistää vastaajiin. Aineistoa käsiteltiin huolellisesti ja luottamuksellisesti.

4.3 Menetelmä ja analyysi

Tutkimus toteutettiin mixed methods -menetelmällä, jossa yhdistettiin laadulliset avoimet kysymykset, sekä määrälliset suljetut kysymykset. Tutkimuksessa oli myös puolisoljettuja kysymyksiä. Dawadi ym. (2021) kuvaavat mixed methods -menetelmän eduksi sen tarjoaman metodologisen joustavuuden sekä mahdollisuuden tarjota syvempää ymmärrystä pienemmissä tutkimuksissa. Heidän mukaansa siinä missä kvantitatiivinen ote tarjoaa laajuutta, kvalitatiivinen tarjoaa syvyyttä. Näiden molempien käyttö tutkimuksessa lisää todennäköisyyttä rikkaampaan tulkintaan tutkittavasta asiasta, kuin vain yhden menetelmän käyttö (Dawadi ym., 2021).

Aineiston analyysi toteutettiin yhdistämällä laadullinen ja määrällinen aineisto. Tutkimuksen pääpaino oli kuitenkin laadullisessa analyysissä, sillä tavoitteena oli kuvata harrastajien tekemiä käsitöitä, sekä heidän käyttämiään tekniikoita ja materiaaleja. Suljetut kysymykset mahdollistivat erilaisten käsityöajien, materiaalien ja tekniikoiden kokonaiskuvan esittämisen kaavioiden ja luokittelun avulla, mutta niitä ei käytetty tilastolliseen yleistämiseen. Suljetut kysymykset käsiteltiin kaavioina ja niiden tulokset esitellään kuvailevasti, sekä kaavioina havainnollistamaan eri asioiden esiintymistä aineistossa. Avoimet kysymykset analysoitiin teemoittamalla etsien niistä toistuvia aiheita ja ryhmittelemällä niitä sen mukaisesti (Braun & Clarke, 2006). Myös näiden tulokset esitetään kuvailevasti.

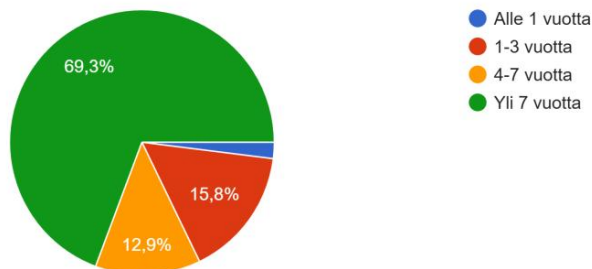
4.4 Taustaa vastaajista

Vastaajista suurin osa oli harrastanut keskiäikää jo yli seitsemän vuotta, ja valtaosa kuului johonkin seuraan tai yhdistykseen. Lähes 20 erilaista seuraa tai yhdistystä oli edustettuna Etelä-Suomesta aina Ouluun saakka. Muutamista suurista seuroista, kuten Suomen keskiäikaseurasta (sekä siihen kuuluvista alaseuroista), oli useita osallistujia, kun taas joistakin seuroista oli vain yksi tai

kaksi vastaajaa. Osa vastaajista kuului useampaan seuraan yhtäaikaaisesti. Vastaajista noin neljäsosa ei kuulunut mihinkään seuraan.

1. Kuinka kauan olet harrastanut keskiäikää?

101 vastausta

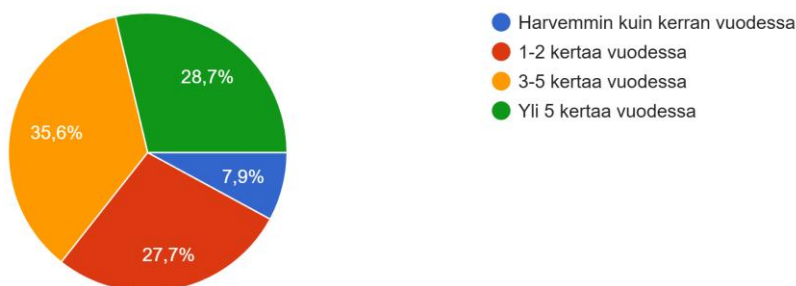

Kuvio 1. Keskiäikäharrastuksen kesto.

Valtaosalle vastanneista tapahtumiin osallistuminen oli osa harrastusta. Suurin osa kertoi osallistuvansa vuodessa kolme kertaa tai useammin johonkin keskiäikatapahtumaan. Vastaajista vain kahdeksan henkilöä osallistui tapahtumiin harvemmin kuin kerran vuodessa.

4. Kuinka usein osallistut keskiäikatapahtumiin?

101 vastausta

Kuvio 2. Osallistumisaktiivisuus tapahtumiin.

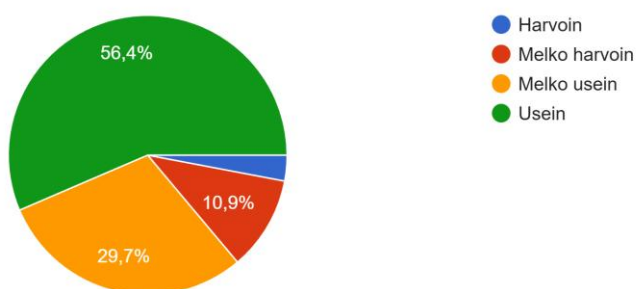
Suurin osa (86 %) vastanneista oli myös aktiivisia käsityöntekijöitä, jotka ilmoittivat tekevänsä käsitöitä melko usein tai usein. Pieni osa (14 %) ilmoitti tekevänsä käsitöitä melko harvoin. Suurin osa myös kertoi nauttivansa käsitöiden tekemisestä kuvaten sitä jopa elämäntavaksi. Vain kaksi vastaajaa kertoi

käsitöiden tekemisestä seuraavasti: ”Itse asiassa en kauheasti pidä käsitöiden tekemisestä, teen niitä nimenomaan keskiaikaharrastuksen ”pakottamana”” (vastaaja 53) sekä ”Siitä on tehty liian iso osa. Jollet tee käsitöitä, miten voit harrastaa. Olet huonompi harrastaja? Vähän tylsää.” (Vastaaja 81)

Vastaukset yllättivät minut, koska minulle on tullut vaikutelma siitä, että tapahtumissa kaikki nauttivat käsitöistä. Niitä on niin laajasti erilaisia, että jokaiselle tuntuu löytyvän oma lajinsa. Näin ei selkeästi ole, mikä oli mielenkiintoinen tulos ja antaisi tilaa lisätutkimukselle. Minua jäi kiinnostamaan se, kuinka paljon tällaisia harrastajia on, joille käsityöt ovat pakon sanelemaa, tai jotka kokevat itsensä huonommiksi harrastajiksi, jos eivät tee käsitöitä. Lisäksi yllätyin siitä, että he päättivät kuitenkin vastata käsityöhön liittyvään kyselyyn, vaikka eivät pidä niiden tekemisestä. Olen tutkijana ilahtunut tästäkin tuloksesta, sen luodessa vaihtelevuutta muuten melko homogeeniseen tulokseen.

12. Kuinka usein teet käsitöitä osana harrastusta?

101 vastausta

Kuvio 3. Käsitöiden tekemisen aktiivisuus.

Vastaajat olivat siis suurimmalta osin pitkään keskiaikaa harrastaneita, aktiivisesti tapahtumiin osallistuvia henkilöitä, jotka tekevät käsitöitä varsin usein.

5 Tutkimustulokset ja niiden tulkintaa

Tässä luvussa tulen kertomaan tutkimukseni tuloksista. Tulen myös selkeyden vuoksi teemoittelemaan vastauksia suuremmiksi kokonaisuuksiksi.

5.1 Harrastajien tekemät käsityöt

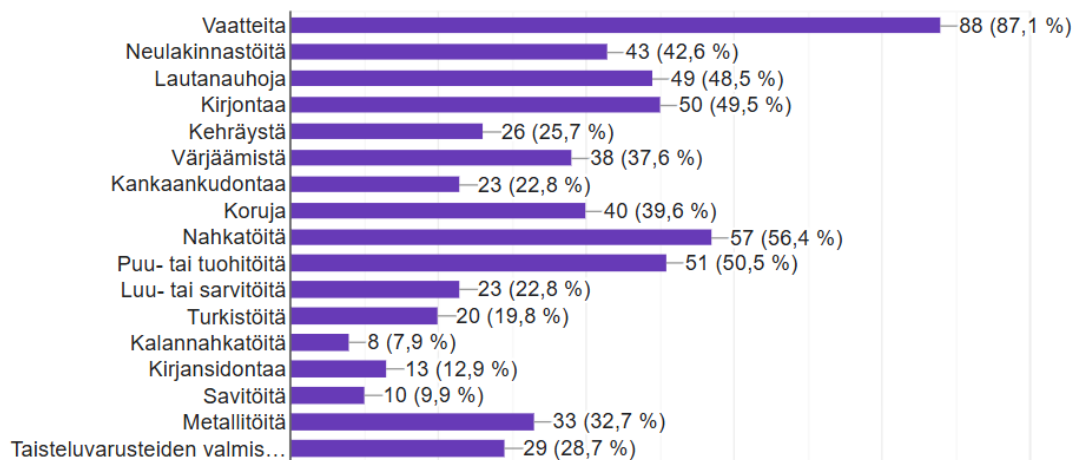
Seuraavaksi kyselyssä selvitettiin vastausta ensimmäiseen tutkimuskysymykseen eli millaisia käsitöitä harrastajat tekevät. Tätä selvitettiin puolisuuljetulla kysymyksellä, jossa oli valmiiksi seitsemäntoista erilaista käsityötekniikkaa, sekä avoin muu vastauskohta. Ohje oli valita kaikki itseensä sopivat vastaukset.

Valmiista vaihtoehtoista valtaosa (yli 80 %) valitsi vaihtoehdon valmistaa vaatteita. Tämä oli odotettu tulos, koska elävöittäjät perheineen tarvitsevat vaatteita. Vaikka niitä kierrätetään tapahtumissa ja historian elävöittäjien (eli Histel) kirpputoreilla, yleinen mielipide harrastuksen parissa on, että niitä joutuu silti valmistamaan useimmiten itse, koska varsinkin autenttisen oloisia asuja on huonosti myynnissä. Suuri osa myös tuntuu nauttivan niiden tekemisestä, koska näin saa juuri toivomansa mukaisia vaatteita. Eräs vastaaja kertookin seuraavasti: *”Pienikin käsin tehty lisä pukuun tai asuun tekee siitä mielestäni persoonallisemman ja autenttisemman”*. (Vastaaja 67)

Itselleni yllättäen nahkatyöt olivat tehdyistä käsitöistä selkeästi toiseksi yleisimpiä. Itse, aktiivisena tapahtumissa kävijänä, en ole huomannut nahkatöiden olevan niissä näin yleisiä. Toki kaikki harrastajat eivät käy aktiivisesti tapahtumissa, eivätkä harrastajat tee kaikkia tekemiään käsitöitä juuri tapahtumissa. Tämä saattaa selittää tulosta. Kolmanneksi suosituimmiksi nostettiin puu- ja tuohityöt, sekä erilaiset lankatyöt, kuten kirjonta, lautanauhat, sekä neulakinnastyöt. Myös värjääminen, korujen teko, metallityöt, sekä erilaisten taisteluvälineiden valmistus olivat suosittuja. Kalannahkatöitä tekevät kahdeksan henkilöä ilahduttivat minua suuresti, koska kuvittelin tekniikan olevan harvinaisempaa. Se on minusta mielenkiintoinen ja erikoisen tuntuinen materiaali, joten oli kiinnostavaa huomata noinkin monen vastaajan käyttävän sitä.

5. Millaisia käsitöitä teet osana harrastusta? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

101 vastausta

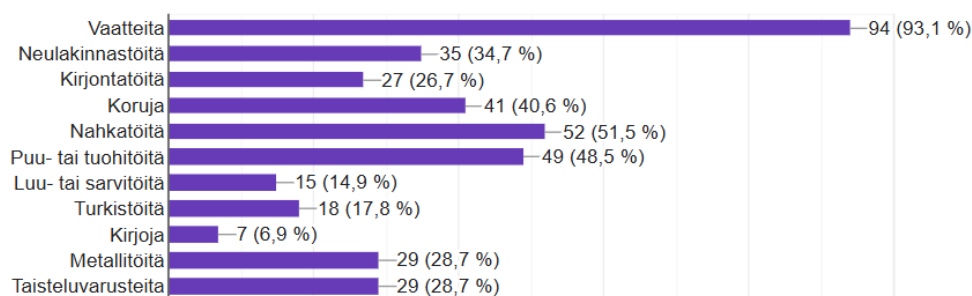
Kuvio 4. Harrastettavien käsitöiden kirjo.

Muu kohtaan tuli kaksikymmentä vastaajien omaa vastausta, joissa ilmeni valmiiden vaihtoehtojen lisäksi lopulta noin viisitoista eri tekniikkaa hieman määrittelyn mukaan. Vastauksissa esiintyi useita kertoja erilaiset nyörit ja nauhat. Muita mainittuja käsitöitä olivat erilaiset tekstiilityön tekniikat ja työt, kuten helminauhat, intarsia, pronssispiraalit sekä telttojen ompelu. Myös taide tuotiin esille taidegrafiikka, kalligrafia sekä koristemaalaukset esimerkein.

Taitoliitto on valinnut vuoden 2025 käsityötekniikaksi korjaamisen ja kunnostuksen (Taito, 2025). Tämän innoittamana halusin kysyä myös keskiaikaharrastajien korjaus ja kunnostustapoja. Nämä ovat mielestäni yksi käsityötekniikka muiden joukossa. Vaatteet nousivat tässäkin esille ollen suurin korjauskäsitöiden tekemisen kohde. Tämäkin kuulostaa loogiselta vaatteiden aktiivisen käytön aiheuttaman kulutuksen vuoksi. Vaatteiden jälkeen korjauskohteina oli useimmiten nahka-, puu- ja tuohityöt sekä korut. Myös neulakinnas-, kirjonta- ja metallitöitä, sekä taisteluvälineitä korjataan usein.

6. Huollatko tai korjaatko jotakin seuraavista käsitöistä? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

101 vastausta

Kuvio 5. Käsitöiden kunnostus

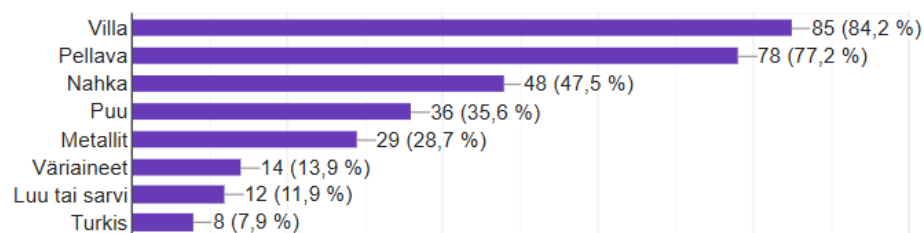
5.2 Käytettävät materiaalit

Alla olevasta kuviosta on nähtävissä, millaisia raaka-aineita harrastajat useimmiten käyttävät käsitöissään. Verratessa näitä yleisimpiin tehtäviin käsitöihin, on helppo ymmärtää, kuinka käytetyimmät materiaalit olivat villa, pellava ja nahka. Juuri näistä materiaaleista valmistetaan vaatteita ja nahkatöitä, jotka olivat yleisimpiä tehtäviä käsitöitä. Näiden jälkeen seuraavaksi yleisimpiä materiaaleja olivat puu ja metallit.

Muu kohdassa tuotiin esille vielä muita materiaaleja, mutta vastaukset olivat vain yksittäisten vastaajien vastauksia. Näissä tuotiin esille kuitenkin laajasti erilaisia tekstiilityön materiaaleja, kuten silkki, kirjontamateriaalit, lasihelmet ja luonnon naru.

7. Mitä raaka-aineita käytät useimmiten käsitöissäsi? Valitse korkeintaan kolme.

101 vastausta

Kuvio 6. Käytettävät materiaalit.

Lomakkeessa oli myös avoin kysymys, jolla selvitettiin vastaajien mielestä kaikkein mieluisinta materiaalia. Ehdoton suosikki oli selkeästi villa eri muodoissaan (niin lankana, kankaana kuin kuituna käsiteltäväksi eri vaiheiden läpi). Pehmeistä materiaaleista myös pellava toistui vastauksissa. Kovemmista materiaaleista suosikkeja oli puu, metalli ja nahka. Materiaalien osalta kysymys toi esille myös harvinaisempia materiaaleja, kuten nokkonen, koirankarvat, alpakan villa, sekä erilaiset metallit kuten pronssi ja messinki.

5.3 Käytettävät tekniikat ja työvälineet

Kysyttäessä avoimella kysymyksellä kaikkein mieluisinta tekniikkaa, ehdoton suosikki oli ompelu, ja nimenomaan suurimmalla osalla käsin ompelu. Kaikissa vastauksissa ei ollut määritelty tarkoitetaanko ompelulla käsin vai ompelukoneella tehtävää ompelua. Myös korjausompelu nousi esille yhdessä vastauksessa. Monet toivat esille käsin ompelun rentouttavan vaikutuksen, kuten eräs vastaaja kertoo: ” *Villakankaan ompeleminen vaatteeksi käsin (on lempitekniikka). Ompelu on rentouttavaa ja käsin tehdyn vaateen päälle laittaminen on kokemuksena tosi mukavaa ja "aitoa"*”. (Vastaaja 14). Erilaiset tekstiilityöt, ja erityisesti juuri lankatekniikat, kuten kirjonta, kehräys sekä lautanauhat, toistuivat useissa vastauksissa tehden tekstiilityön tekniikat kaikkein suosituimmiksi. Puutyöt, sekä nahan työstö tulivat myös esille useammassa vastauksissa. Kysymyksessä tuli esille kaiken kaikkiaan 24 erilaista tekniikkaa, joista valaminen, parkitus, sekä teräaseiden teko olivat harvinaisempia.

Vaikka tutkimukseni ei syvenny työvälineisiin, ovat ne kuitenkin merkittävä osa käsityötä ja sen tekniikoita. Sen vuoksi kartoitin avoimella kysymyksellä yleisimpien työvälineiden käyttöä. Sen pohjalta voi tehdä päätelmiä myös yleisimmistä käsityötekniikoista. Kysymyksessä haettiin kolmea eniten vastaajien käyttämää työvälinettä, johon vastaajat kirjasivat ylös yhteensä 56 erilaista työvälinettä. Ehdottomasti eniten käytetty väline oli neula (70 vastausta). Tässä oli yhdistettynä kaikki erilaiset neulat (esimerkiksi

ompelukone-, kirjonta-, parsinneula) neulakinnasneulaa lukuun ottamatta. Seuraavaksi eniten käytettiin saksia (43 vastausta). Tämä tulos vastaa myös lempitekniikan vastausten linjaa. Siinä lempitekniikaksi valittu käsin ompelu edellyttää neulan ja saksien käyttöä. Myös monet nahkatyöt edellyttävät näiden käyttöä. Neulan ja saksien jälkeen suosituimpia oli puukko/veitsi, lanka ja neulakinnasneula. Työvälineitä oli niin tekstiilityön, kuin teknisen työn puolelta. Esille nousivat niin kehrääminen, ompelukoneompelu ja lautanauhat, kuin vasarat, ahjo ja pihdit. Noin 40 % vastaajista valmisti myös itse työvälineitään. Niitä olivat mm. pajavälineet sepälle, lautanauhalaudat, neulakinnasneuloja, sekä muita neuloja. Näiden valmistamiset ovat myös käsityötekniikoita.

5.4 Tulosten yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että keskiaikaharrastajien käsitöiden kirjo on hyvin laajaa ja sisältää niin tekstiilityön, kuin teknisen työn tekniikoita ja materiaaleja. Vastaajista suurin osa teki mieluiten erilaisia tekstiilityön käsitöitä. Näistä vaatteiden ompelu ja erilaiset lankatekniikat, kuten kirjonta, neulakinnas ja lautanauhat tärkeimpinä. Materiaaleina heillä useimmiten oli villa, pellava ja nahka.

Myös teknisen työn tekniikat sekä materiaalit olivat edustettuna, kuten puu- ja metallityöt sekä taisteluvälineiden valmistus ja kunnostus. Materiaaleina näissä oli useimmiten puu ja erilaiset metallit.

6 Luotettavuus

Kuten Vehkalahti (2019) toteaa, on kyselylomakkeissa aina omat haasteensa. Hänen mukaansa näitä aiheuttavat esimerkiksi epävarmuus siitä edustivatko kyselyyn osallistuneet tutkimuksen perusjoukkoa, saatiinko tarpeeksi vastauksia, oliko kysymyksiin vastattu riittävän kattavasti ja mittasivatko kysymykset tutkittavia asioita. Vehkalahden (2019) mukaan haasteita liittyy niin tiedonkeruuseen, mittaamiseen kuin tutkimuksen sisällöllisiin tavoitteisiin.

Omassa tutkimuksessani aineiston keruu suoritettiin vapaaehtoisena verkkokyselynä, usealla harrastajaryhmän Facebook-sivustolla. Näin monilla harrastajilla oli mahdollisuus vastata siihen, mutta valinta sulki kuitenkin ulkopuolelle ne, joilla ei ole Facebookia, tai jotka eivät ehtineet huomaamaan kyselyä sen suhteellisen lyhyenä avoinna olemisen aikana. Vastauksia tuli kuitenkin 101 kappaletta, joka on mielestäni varsin kattava määrä tätä tutkimusta varten. Vastaajat olivat suurelta osin pitkään harrastaneita, käsitöistä kiinnostuneita aktiiveja. Aina voimme jäädä kuitenkin pohtimaan edustivatko he tutkimuksen perusjoukkoa, ja olisiko tulos ollut saman kaltainen suuremmalla tai eri ihmisistä koostuvalla otannalla.

Kysymykset pyrittiin muotoilemaan mahdollisimman yksiselitteisiksi kaikkien vastata. Testikyselyn jälkeen niitä vielä tarkennettiin ja muokattiin. Silti vastauksista kävi ilmi, että ne eivät olleet kaikille täysin selviä eivätkä kaikki ymmärtäneet mitä tietyillä kysymyksellä tarkoitettiin.

Oma taustani historian harrastajana saattoi vaikuttaa ennako-oletuksiin vastausten suhteen, mutta tietoisuus omasta asemasta myös auttoi pitämään analyysin mahdollisimman avoimena ja aineistolähtöisenä. Toisaalta olin yhtä utelias tuloksien kuulemiseen, kuin muutkin, joten pyrin välttämään ennakoasenteita tulevista tuloksista.

Tutkimuksessa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä huolehtien vastaajien anonymiteetistä, sekä vapaaehtoisesti annettujen sähköpostiosoitteiden (mahdollista lisähaastattelua varten) asianmukaisesta säilyttämisestä.

Tässä tutkimuksessa on käytetty generatiivista tekoälyä tutkimuksen näkökulman, sekä tutkimuskysymysten kehittelyyn. Sitä on myös hyödynnetty teknisten ongelmien ratkaisussa sekä tutkielman rakenteen hahmottamisessa. Tekoälyn rooli on ollut siis ideointiapulaisena, sekä teknisenä neuvonantajana käytännön ongelmiin.

7 Pohdintaa

Lähtiessäni tutkimaan keskiaikaharrastajien käsitöitä, koin oman harrastuneisuuteni sekä eduksi, että haitaksi. Minulla oli jo lähtökohtaisesti jonkinlainen käsitys siitä, millaisia käsitöitä, tekniikoita ja materiaaleja harrastajat käyttävät, koska olinhan itsekin harrastaja. Toisaalta tiesin sen voivan vääristää näkökulmaani, jollen olisi tarkkana. Siksi pyrin toimimaan erittäin avoimesti ja aineistolähtöisesti, jotta oma vaikutukseni tutkimuksen tulokseen minimoituisi.

Aiheeseen liittyvää tutkimusta opinnäytetöitä lukuun ottamatta ei juuri löytynyt, joten koin olevani tutkimuksen osalta melko tuntemattomilla vesillä. Pyrin siitä huolimatta määrätietoisesti navigoimaan eteenpäin, luottaen omaan näkemykseeni. Lähteiden puute toki antaa aiheen pohtia tutkimuksen luotettavuutta. Lisätäkseen sitä, olen pyrkinyt perustelemaan kaikki valintani avoimesti.

Tutkimuskysymykseni siitä, millaisia käsitöitä harrastajat tekevät, antoi odotetusti erittäin laajan skaalan erilaisia käsitöitä. Suurin osa oli tekstiilityön erilaisia tekniikoita, kuten vaatteiden ompelu ja erilaiset lankatyöt. Nämä eivät tulleet yllätyksenä, koska tämän olen itsekin todennut kokemukseni perusteella. Hieman yllättävää minusta oli nahkatöiden tekemisen yleisyys. En itse ole harrastukseni puitteissa törmännyt siihen tutkimuksessa esiintyvässä määrin. Odotetusti myös puu- ja metallityöt olivat monien vastaajien suosiossa. Taisteluvälineiden valmistus ja huolto taas aluksi yllätti minut. Hieman asiaa pohdittuani se oli kuitenkin aivan loogista. Harrastus sisältää monenlaista aktiivista taistelutoimintaa, ja näiden vaatima varustus on monesti itse tehtävä ja huollettava tai hankittava kalliilla. Kuten eräs vastaaja kuvasi harrastuksessa käytettävästä tavarasta, joka sopii myös taistelutarvustukseen:

Keskiaikaharrastuksessa käytetään niin paljon sellaista tavaraa, jota ei helposti löydy kaupoista, että itse käsityönä tekeminen on monen asian kohdalla ainoa vaihtoehto. Tai jos on kyse sellaisesta, mitä ei itse osaa, niin teettää jollain toisella harrastajalla. (Vastaja 69)

Yleisimmät käytetyt materiaalit (villa, pellava ja nahka) vastasivat yleisimpiä käsitöitä. Materiaalien laaja kirjo oli kuitenkin innostavaa. Kaiken kaikkiaan erilaisia materiaaleja tuotiin esille yli kaksikymmentä.

Suurin osa vastaajista vaikutti nauttivan käsitöistä, ja he kertoivat avoimessa kysymyksessä käsityön merkityksestä heille harrastuksessa seuraavasti:

Se on erittäin hieno, täydentävä osa harrastusta (vastaaja 78).

En osaa kuvitella keskiaikaharrastusta omalla kohdallani ilman käsitöitä (vastaaja 62).

Käsityö on se juttu, keskiaika kulkee siinä ohessa (vastaaja 31).

Ne ovat enemmänkin elämäntapa kuin vain harrastus (vastaaja 77).

Toisaalta varsinainen tekeminen ei kaikkien mielestä ole käsitöiden osalta aina suurimmassa roolissa. Eräs vastaaja tuo esille kenties hieman koomisenkin ajatuksen, johon yhdyin itsekkin:

Tuntuu että tekemisestä puhuminen on yleisempää tässä harrastuksessa kuin itse tekeminen! Ainakin jos vuodenkiertoa katsoo: 9 kuukautta puhutaan, 2 kuukautta tehdään ihan hulluna, jotta valmiita käsitöitä voi käyttää yhden kuukauden ja sitten sykli alkaa taas. (Vastaaja 74)

Vastauksissa tuotiin myös esille harrastajien vastuuta ja merkitystä perinteisten käsityötaitojen ylläpitäjinä. Itsekkin koen tämän tärkeäksi seikaksi. Esimerkiksi lautanauhat ovat historian harrastajien myötä päässeet uuteen kukoistukseensa. Vastaajat toivat tämän vastuun esille seuraavasti:

I think it is important to keep these crafts alive and to preserve the knowledge. Once nobody has a certain craft in their fingers it will be lost. (Vastaaja 92)

Mielestäni keskiaikaharrastuksella (ja muilla historian elävöitysharrastuksilla) on myös merkitystä perinteisten käsityötaitojen ylläpitäjänä ja käytännön tutkimustyön tukena. (Vastaaja 44)

Vastauksissa tuli esille myös neutraalimpi suhtautuminen käsitöihin. Näiden mukaan käsityön ei tarvitse olla harrastuksen keskiössä eikä kaikkien kiinnostuksen kohde. Tätä he kuvasivat seuraavasti:

Keskiaikaharrastus saa olla paljon muutakin kuin vaatekäsitöitä. Käytännössä vaateparsi on niin näkyvä osa, että se ylikorostuu, samoin odotus siitä että vaatteet olisivat itse tehtyjä. (Ja tämäkin korostuminen voi olla vain harrastajan omassa päässä, ei muiden harrastajien sanomaa.) (Vastaaja 55)

Käsityöt eivät ole kaikkien juttu ja se on ok. Kannattaa kuitenkin ehdottomasti kokeilla. Siinä saa äkkiä näkemystä, miksi käsintehty asiat maksavat. (Vastaaja 3)

Vastaajista löytyi myös kaksi vastaajaa, jotka eivät juuri vaikuttaneet käsitöistä nauttivan. Tämäkin oli mielenkiintoinen näkökulma muuten melko homogeenisessä tutkimustuloksessa. He kertoivat omasta näkökannastaan seuraavaa:

Siitä on tehty liian iso osa. Jollet tee käsitöitä, miten voit harrastaa. Olet huonompi harrastaja? Vähän tylsää. (Vastaaja 81)

En varsinaisesti ole "käsityöihminen" vaan teen vaatteita "pakosta". Tapahtumissa kuitenkin tuntuu omituiselta, jos käsillä ei ole koko ajan jotain tekemistä. Ymmärtääkseni keskiajalla ei ihmisillä ollut varaa olla tekemättä mitään. (Vastaaja 53)

Keskiaikaharrastajien käsityöt ovat laaja ja antoisa tutkimuskohde, joka tarjoaa monia mielenkiintoisia lisätutkimuksen aiheita. Kandidaatintutkielmani avasi tätä tutkimuskenttää vasta hieman, jättäen tilaa käsitöiden merkityksen syvemmälle tutkimiselle pro gradu -tutkielmassa. Koska erästä vastaajaa lainatakseni: ”Onhan se vaan niin siistiä mitä kaikki tekee (vastaaja 85).”

Lähteet

Autenttisuus (n.d.). *Suomisanakirja.fi*. Luettu 1.12.2025 lähteestä

<https://www.suomisanakirja.fi/autenttisuus>

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Dawadi, S., Shrestha, S., & Giri, R. A. (2021). Mixed-methods research: A discussion on its types, challenges, and criticisms. *Journal of Practical Studies in Education*. DOI: <https://doi.org/10.46809/jpse.v2i2.20>

Luettelo Suomessa toimivista historianelävöitysyhdistyksistä (2025). *Wikipedia*.

Haettu 15.12.2025, osoitteesta

https://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Suomessa_toimivista_historianel%C3%A4v%C3%B6itysyhdistyksistä

Moilanen, U. & Therus, J. (2024). Tuokiokuvia rautakaudelta – menneisyyden elävöitys, ennallistukset ja autenttisuuden ongelmat. Teoksessa H. Etu-Sihvola, U. Moilanen & J. Therus (toim.), *Luihin ja ytimiin, tutkimuksia ja tulkintoja Euran Luistarin kalmistosta* (381-399). Otavan kirjapaino Oy. Oy Sigillum Ab.

Oksanen, H. (2024, 19. elokuuta). Hämeen keskiaikafestivaali rikkoi ennätöksensä: tapahtumassa vieraili yli 31 000 kävijää. *Yle*. <https://yle.fi/a/74-20105694>

Sundman, C. (2020). *Perfektionistin painajainen - Pukujen autenttisuus historianelävöityksessä* (Pro gradu -tutkielma). Helsingin yliopisto.

Vartiainen, L. (2010). *Yhteisöllinen käsitys – verkostoja, taitoja ja yhteisiä elämyksiä* (Väitöskirja) Itä-Suomen yliopisto. Joensuu.

Vehkalahti, K. (2019). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Gaudeamus.

Vuoden käsityötekniikka 2025 on korjaaminen ja kunnostus. (n.d.). *Taito*. Luettu 1.12.2025 <https://www.taito.fi/ajankohtaista/vuoden-kasityotekniikka-2025-on-korjaaminen-ja-kunnostus/>

Liitteet

LIITE 1: Tutkimustiedote

Hei!

Suoritan Helsingin yliopistossa käsityönopeettajan tutkintoa ja siihen liittyen olen tekemässä kandidaatintutkielmaa ja pro gradu -tutkielmaa keskiaikaharrastajien tekemistä käsitöistä. Tutkimuksessa tarkastelen, millaisia käsitöitä harrastajat tekevät, mitä materiaaleja ja tekniikoita he käyttävät sekä millaisia merkityksiä käsityöt saavat henkilökohtaisella ja yhteisöllisellä tasolla.

Tähän kyselyyn vastaaminen kestää noin 15 minuuttia.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, ja voit halutessasi keskeyttää vastaamisen milloin tahansa. Mikäli haluat, voit lopuksi jättää sähköpostiosoitteesi mahdollista lisähaastattelua varten – tämä on täysin vapaaehtoista, ja yhteystietoja ei yhdistetä kyselyn varsinaisiin vastauksiin. Alla linkki tietosuojaselosteeseen.

[Tietosuojaseloste.docx](#)

Lämmin kiitos ajastasi ja siitä, että jaat kokemuksesi keskiaikakäsitöistä tutkimukseni tueksi!

Leila Melvasalo

Helsingin yliopisto, käsityötiede

leila.melvasalo@helsinki.fi

LIITE 2: Kyselykysymykset

1. Kuinka kauan olet harrastanut keskiäikää? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Alle 1 vuotta
- 1-3 vuotta
- 4-7 vuotta
- Yli 7 vuotta

2. Kuulutko johonkin keskiäikäyhdistykseen tai -seuraan? *

Merkitse vain yksi soikio.

- En
- Kyllä

3. Jos kuulut johonkin keskiäikäyhdistykseen tai -seuraan, niin mihin?

4. Kuinka usein osallistut keskiäikatapahtumiin? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Harvemmin kuin kerran vuodessa
- 1-2 kertaa vuodessa
- 3-5 kertaa vuodessa
- Yli 5 kertaa vuodessa

5. Millaisia käsitöitä teet osana harrastusta? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot. *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Vaatteita
- Neulakinnastöitä
- Lautanauhoja
- Kirjontaa
- Kehräystä
- Värjäämistä
- Kankaankudontaa
- Koruja
- Nahkatöitä
- Puu- tai tuohitöitä
- Luu- tai sarvitöitä
- Turkistöitä
- Kalannahkatöitä
- Kirjansidontaa
- Savitöitä
- Metallitöitä
- Taisteluvarusteiden valmistusta (jouset, panssarit yms.)
- Muu:

6. Huollatko tai korjaatko jotakin seuraavista käsityöistä? Valitse kaikki sopivat
* vaihtoehdot.

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Vaatteita
- Neulakinnastöitä
- Kirjontatöitä
- Koruja
- Nahkatöitä
- Puu- tai tuohitöitä
- Luu- tai sarvitöitä
- Turkistöitä
- Kirjoja
- Metallitöitä
-
-

Taisteluvarusteita Muu:

7. Mitä raaka-aineita käytät useimmiten käsityöissäsi? Valitse korkeintaan kolme. *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Villa
- Pellava
- Nahka
- Puu
- Metallit
- Väriaineet
- Luu tai sarvi
- Turkis
- Savi
- Paperi
- Nokkonen
- Muu:

8. Mikä on sinulle mieluisin käsityötekniikka sekä materiaali? Miksi juuri nämä? *

9. Mitkä ovat kolme eniten käyttämäsi työvälinettä käsityöissäsi? *

10. Valmistatko itse omia työvälineitäsi? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Ei
- Kyllä

11. Jos valmistat omia työvälineitäsi, niin kerro millaisia.

12. Kuinka usein teet käsitöitä osana harrastusta? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Harvoin
- Melko harvoin
- Melko usein
- Usein

13. Teetkö käsitöitä pääasiassa: *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Itsellesi
- Perheellesi
- Lahjaksi
- Seuralle tai
- yhdistykselle
- Myyntiin Muu:

14. Mistä olet oppinut käsityötekniikat, joita käytät? *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Itseopiskelu
- Kurssit / työpajat
- Muilta harrastajilta
- Historiallisista lähteistä
- Muu:

15. Teetkö käsitöitä mieluummin: *

Merkitse vain yksi soikio.

- Yksin
- Yhdessä muiden kanssa
- Molempia yhtä mielellään

16. Pidätkö käsitöitä tärkeinä harrastajayhteisön kannalta? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Ei tärkeää
- Hieman tärkeää
- Melko tärkeää
- Hyvin tärkeää

17. Koetko, että käsityöt vahvistavat yhteisön yhteenkuuluvuutta? *

Merkitse vain yksi soikio.

- En
- Kyllä
- En osaa sanoa

18. Vaikuttaako käsityöt siihen miten itse koet kuuluvasi yhteisöön? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Ei lainkaan
- Jonkin verran
- Melko paljon
- Hyvin paljon

19. Koetko, että materiaalien tai tekniikoiden kautta syntyy yhteys menneisyyteen? *

Merkitse vain yksi soikio.

Ei

Kyllä

Muu:

20. Koetko, että käsityön kautta olet oppinut jotakin keskiajasta, jota ei voisi * oppia lukemalla? Jos kyllä, mitä?

21. Onko käsitöiden tekeminen muuttanut tapaasi ajatella keskiajasta tai * historiasta? Millä tavoin?

22. Mikä sinua motivoi tekemään käsitöitä osana keskiaikaharrastusta? *

23. Mitä tunteita tai ajatuksia sinussa herättää käsityöprosessin fyysinen * tekeminen (esim. käsin ompelu, puun veistäminen, värjäys, takominen)?

24. Koetko käsillä tekemisen tuovan sinulle rauhaa, keskittymistä tai muuta * hyvinvointia? Jos, niin millaista?

25. Mikä tekee käsityöstäsi arvokkaan ja merkityksellisen sinulle? *

26. Onko sinulla jokin käsityö, joka on sinulle erityisen merkityksellinen? Kerro * siitä.

27. Mikä on mielestäsi suurin haaste keskiaikakäsitöissä? *

28. Onko jotakin muuta, mitä haluaisit kertoa käsitöiden tekemisestä osana keskiaikaharrastusta?

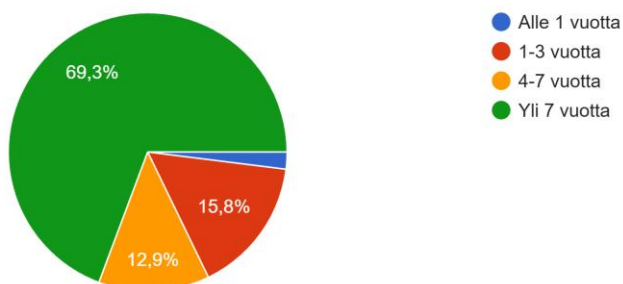
Jos haluat jättää sähköpostiosoitteesi mahdollista lisähaastattelua varten, tee se tässä.

Kuviot

Kuvio 1. Keskiakaharrastuksen kesto.

1. Kuinka kauan olet harrastanut keskiakaa?

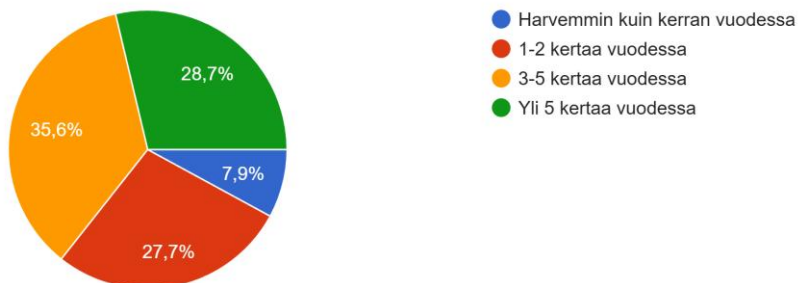
101 vastausta

Kuvio 2. Osallistumisaktiivisuus tapahtumiin.

4. Kuinka usein osallistut keskiakatapahtumiin?

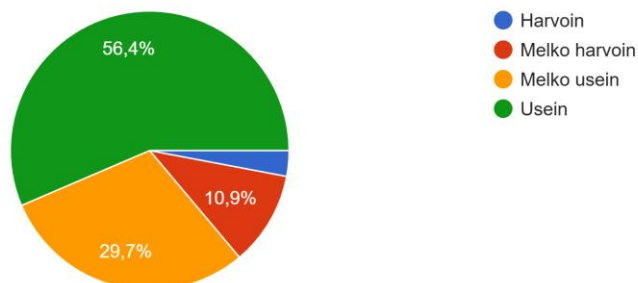
101 vastausta

Kuvio 3. Käsitöiden tekemisen aktiivisuus

12. Kuinka usein teet käsitöitä osana harrastusta?

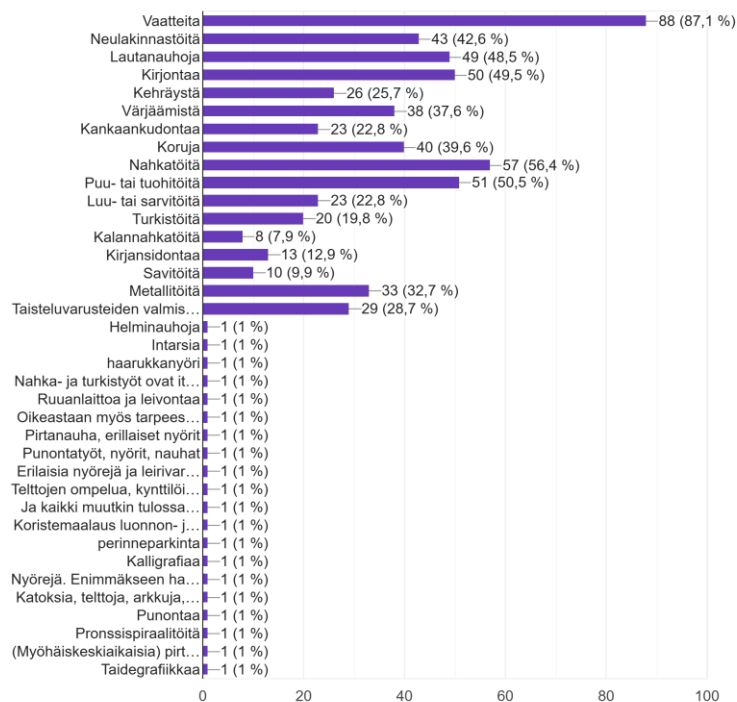
101 vastausta

Kuvio 4. Harrastettavien käsitöiden kirjo.

5. Millaisia käsitöitä teet osana harrastusta? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

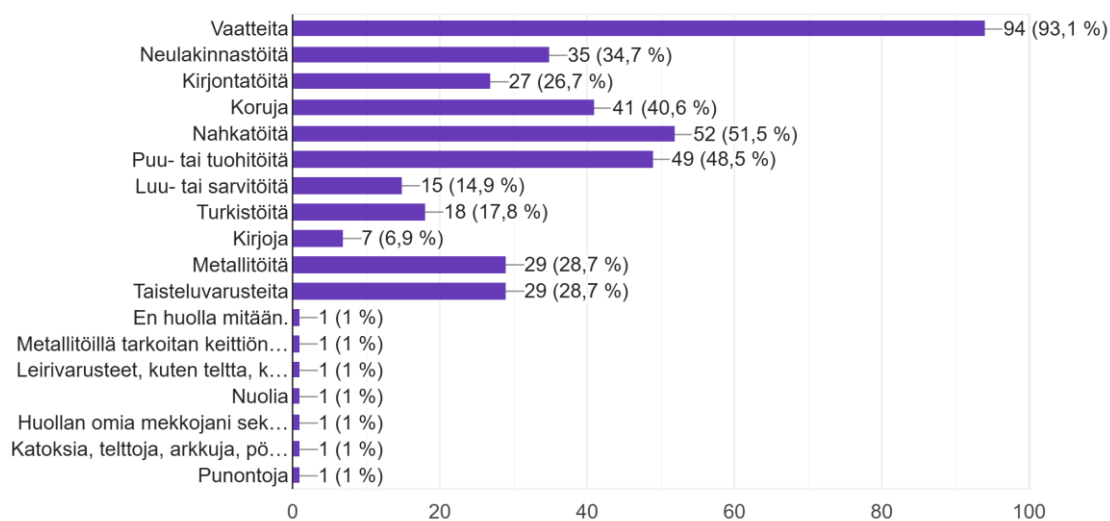
101 vastausta

Kuvio 5. Käsitöiden kunnostus.

6. Huollatko tai korjaatko jotakin seuraavista käsitöistä? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

101 vastausta

Kuvio 6. Käytettävät materiaalit

7. Mitä raaka-aineita käytät useimmiten käsitöissäsi? Valitse korkeintaan kolme.

101 vastausta

